

Ratko Adamović

BEKSTVO
KRALJEVOG
VRAČA

 izdavaštvo
vulkan

Beograd, 2013.

* * *

Vukući se ledeno ravnodušno, preko lica sveopšteg sata, ponoć je, nasred Pančevačkog mosta, zatekla tri mršava momka koja su, više sa zebnjom negoli sa naporom, gurala pred sobom veliku dvokolicu sa žičanim točkovima. Svake druge noći, velika dvokolica puna rasklopljenih kartonskih kutija pritisnutim zarđalim delovima ograde nečijeg utihlog balkona, bila bi kakva-takva uteha. Ali, zebnja je ove noći korak činila nesigurnim jer su kartoni bili tu samo da sakriju nešto što će po drugi put biti ubijeno i osakaćeno.

Tri prilike iza dvokolice nisu bile gole, ali bi se teško moglo reći i da su bile obučene. Svakim korakom izvirivala je gototinja iako je mukla noć bila za topao mantil, ili prijateljsku, zakopčanu vindjaknu.

Na levoj strani, uzvodno, iza jedva uočljivih obrisa Ratnog ostrva, blistala je, u sumaglici, otvorena žardinjera svetala Zemuna, ne dopuštajući udaljenom pogledu sa mosta, titranjem paučinaste sumaglice, da uoči rugobu vojnih solitera, izduženih betonskih kutija pobijenih uz obalu kao ruganje vekovnoj ljubavi starog grada i Dunava.

Ratko Adamović

Sa desne strane mosta, nizvodno, Dunav je gužvao ponoćnu tamu niz svoje golemo vodeno teme, odvlačeći je prema Đerdapu, i još dalje, da bi je do zore pohranio u Crno more. I nad levom i nad desnom obalom - vejala je tuga.

* * *

Najmlađi od one trojice iza kolica se oglasi:

„Uvek me hvata jeza kada idemo preko Pančevačkog mosta. Kako ovo ljulja i podrhtava.“

„Eno ga opet. Šta pričaš? Kakva jeza, majmune.“

„Strašno. Svaki put me uhvati jeza.“

„Kakva, bre, jeza?! Ti, bre, kao da nisi Ciganin. Romale, Romaleeee! Ko ga jebe što ljulja. Hvata te jeza jer ti je hladno, majmune. Ja baš volim kad ljulja. Sada i ne ljulja. Ljulja preko dana kada prolaze i voz i kamioni i autobusi. Strava, bre. Kao na filmu.“

Dečak koji je govorio o jezi, tiho dodade:

„Sve što je vama svejedno, meni nije.“

„Vidi majmuna kako govori. To je zato što ideš u školu. Dok ideš u školu, sve primećuješ. Kad prestaneš, samo radiš i više ti ništa ne smeta. Kakva jebena jeza.“

Onaj treći, koji je do tada ćutao, gurnu malo onog razvikanog:

„Pusti ga, bre, jel' rekô Kralj da ga ne diramo. I gazda ti je rekao isto.“

„Opaaa! Školarac! Kraljeva tajna. Rajko – Kraljeva tajna. Jebô vam ja mater balavu.“

Jedna ruka poluzgrčenih prstiju pojavi se ispod sloja kartona i opasno se primače ogradi mosta kao da kani da se uhvati za rešetke.

„Stani! Stani! Ko vas je poslao sa mnom, mamicu vam balavu. Da nas sada neko vidi majmune, imao bi zašto da se tresesh i da drhtiš. S kim ja radim. Ne znate ni vreću ljudski da vežete. Jebote!“

Ostavimo, na trenutak ove tri promrzle prilike na Pančevačkom mostu i vratimo se negde u Krnjaču, tri dana ranije, u veliki magacin Pere Otpada. Tako su ga zvali; Pera Otpad, a tek poneko je znao da mu to nije pravo ime. Više se ni sam nije sećao kada ga je i ko ga je nazvao pravim imenom.

Sva stovarišta i veliki magacini otpada, od Pančevačkog mosta pa kroz celu Krnjaču, i ona razbacana po obodu Borče, ličila su jedna na druge. Po svima je sakupljeni otpad bio nabacan na gomilama, bez naročitog reda i sistema. Pera Otpad je davno naučio priču skrivalicu. Kod njega, sav otpad koji stiže, odmah se razvrstava, slaže, onaj vredniji se skladišti u ogromne plitke sanduke, a sav drugi prostor magacina uvek je bio uredno počišćen i pometen. Svaka bi inspekcija, ili policijski tragači bili dočekani i ispraćeni uz piće i kafu i još bi im, s vrata, Pera Otpad, šireći ruke prema unutrašnjosti velikog magacina, rekao: „Izvolite gospodo, sve je tu i sve vam je dostupno. Mi smo strogi i ozbiljni, poslovni ljudi. Za mene rade vredni i napaćeni ljudi, a muftadžije i petljance tražite na drugim mestima.“ Čim bi se vrata magacina zatvorila za inspektorima, okretao bi se, izraza lica koje niko nije uspevao

da imitira, jer se niz obraz uvek slivala gesta besnog čoveka i čoveka-rugalice i čulo bi se uvek, baš uvek: „Nego šta, mamicu vam vašu lopovsku državnu.“

Sav taj red uspevao je da prikrije ono što je donošeno tajno, ispod ruke, oteto i skinuto ko zna odakle, predmete i materijal zbog kojih se, ako bi bili pronađeni, plaćala velika kazna i pretio zatvor. Začudo, oni koji su verovali da se ukradeno najlakše skriva u metežu i neredu skladišta, najčešće su bili uhvaćeni. Od Pere Otpada, čiji su momci iz gradskih pohoda donosili ono što se malo ko usuđivao da ukrade, odvali i odnese, inspektori su odlazili skoro se izvinjavajući što su morali i kod njega da proveravaju.

Doktor je sedeo na svom starom mestu, pod otvorenim prozorom kancelarije, ozidane prostrane kocke u dnu magacina, u velikoj pletenoj fotelji donetoj ko zna kada i ko zna iz koje opuste bogataške vile. Odbijao je u svome neponovljivom ritualu, polako, dimove cigarete, kuckajući se po nekom unutrašnjem ritmu, velikom mapom Beograda složenoj u jaku plastičnu foliju. Bez te mape se nikada nije pojavljivao kod Pere Otpada. Velika, sklopljena, izdužena mapa grada u foliji, cigarete i nekakav neobičan upaljač koji mu je bogzna koliko značio i zašto, bili su rekviziti bez kojih je Doktor bio nezamisliv. Jesu li mu ti rekviziti bili isto toliko važni i tamo negde u životu, u gradu, to se nije znalo. Jedino se znalo da niko nije poznavao grad i okolinu kao Doktor. Kada bi otvorio svoju veliku mapu Beograda, na njoj su bile ubeležene desetine i desetine crnih tačaka koje su gradile tajnu mrežu uputstava i svih budućih poslova koje je predlagao Peri Otpadu.

Pera Otpad je sedeo za stolom u svojoj „kapetanskoj kabini“, kako je zvao svoju kancelariju, pored otvorenog prozora.

Unutra, nikada niko nepozvan, nije smeo da zalazi. Nikada. Na sreću po mir u velikom magacinu, nikome nije ni padalo na pamet da tamo uđe. Kad je i od koga, u kojoj prilici, krišom, ili otvoreno drsko i javno, donesen veliki hrastov izrezbaren sto za kojim je sedeo Pera Otpad, nije se znalo. Po običaju, tako nešto niko nikada nije ni pitao. Znalo se da ga je Doktor više puta nagovarao da dovede majstora restauratora, za koga je Doktor garantovao, da se sto sredi i proda za velike pare. Pera Otpad nije hteo ni da čuje. „Što smo mi Romi, gle majku mu, manja gospoda od onih prdonja u državnim kancelarijama“, govorio je, ne bez besa. „Čitaj ti meni, Doktore, iz te svoje čarobne mape kako ćemo ispreskakati nadolazeću noć, a pusti moj sto.“

Kada su se Pera Otpad i Doktor sprijateljili i postali ljudi od poverenja, niko ne zna tačno. Doktor se, jednostavno, jednog dana pojavio na velikim vratima magacina i pitao za gazdu, izgubio se s njim u njegovoj kancelariji i, posle razgovora koji niko nije čuo, Doktor je počeo da dolazi. Nikada ništa posebno nije tražio. Ušao bi, seo u veliku pletenu fotelju ispod prozora kancelarije, prihvatio donetu kafu i – ćutao. Govorio bi samo kada bi ga pitali.

Kad se Doktor, po drugi put, posle nekoliko dana pojavio, ritual se ponovio. Pera Otpad ga je pozvao u kancelariju, a Doktor je, ne sedajući, izvadio iz čvrste folije veliku mapu Beograda i raširio je preko stola. Onome ko bi gledao odnekud iz magacina, nadneseni nad velikom mapom u kancelariji-kabini, ličili bi na ribare, moreplovce, na kapetana broda i njegovog navigatora koji, sklonjeni od svijuju, proučavaju moguće putanje, tajne prolaze, dobre lagune za ulov, put i izlaze kroz zabranjene vode. Govorio bi samo Doktor, a Pera Otpad je ćutke nešto beležio u svoj blok. Onda bi se prozor od

Bekstvo kraljevog vrača

kancelarije širom otvorio, neko od momaka bi prineo veliku pletenu fotelju. Doktor bi palio cigaretu, čekaof kafu, a Pera bi još dugo unosio nešto u svoje blokče. Na kraju bi podigao obe ruke i dobacio Doktoru: „Svaka ti čast!“

Tokom tog drugog Doktorovog dolaska, na vratima magazina pojavio se neobičan starac. Imao je na sebi vidno propalo laneno odelo, košulju sa kragnom čiji su špicevi sezali skoro do pola grudi i šarenu kravatu koju smo nekada zvali „havajska“. Momci u magazinu pođoše mu u susret, ali on podiže štap i oni se istog časa vratiše poslu. Dok mu je prilazio, pred Doktorom je izranjalo lice na kojem su bili urezani tragovi gotovo polovine svih evropskih puteva, šuma, bogaza, progona, zatvora, grubosti i napada. Ličio je na starog mandarina koji je na tanušnim ramenima nosio bar deset konjskih života koji su se takmičili koji će biti brži, smrtonosniji i opakiji, a svi pod šeširom-rugalicom.

Teškim korakom, u sandalama koje je nosio na bosc noge, priđe Doktoru i kucnu štapom po fotelji. Doktor shvati da treba da ustane i ustupi starcu fotelju. Pera Otpad iznese iz kancelarije dve stolice, pa kad sedošc pred starca, Pera ga predstavi:

„Moj otac. Kažu da Romi imaju po petnaestoro dece, a gle, stari veštac ima samo mene. Ja sam mu jedini.“

Starac pogleda Doktora očima koje kao da nisu pripadale izbrazdanom licu, kao da nigde nisu pripadale, crne i užarene, nekog đavolskog bljeska koji bi mogao i da sprži. Starac zavrte lagano glavom:

„Teško. Ja sam Ciganin, a on je Rom. Tu nešto ne štima. A?“

Odloži svoj neobično elegantan štap, izvadi muštiklu i prihvati cigaretu koju mu pruži Pera Otpad. Kad odbi dva-tri dima, podiže štap, gledajući u Doktora:

„Pariz 1957. Znaš li gde je Sakre Ker?“

Doktor klimnu glavom.

„E, tu smo se mi Cigani nedeljom uvlačili na molitvu.“

Podiže muštiklu:

„I ovo otrovno i slatko govno je iz tog vremena.“

Starac podiže malo štap i pokaza spečenim prstom na pločicu ispod srebrne drške koja se završavala elegantnom i majstorski urađenom konjskom glavom.

„Evo, piše na pločici firma i 1927. Otkrio sam ga u komisionu na kraju ulice u kojoj je bila kafana gde smo svirali. O da, i pevali i pevali, bačo moj, pevali da poludiš. Vidiš ovu srebrnu dršku sa glavom konja? Da si mi živ i zdrav, ja tih para za ovo nisam imao. Gazda kafane mi je dao pare da kupim ovu dragocenu eleganciju, a ja sam dva meseca besplatno svirao. I pevao, baš pevao.“ Na ovo mu blesnuše oči. „Nije baš besplatno. Gazdina žena me je krišom i hranila i duvanila, a bilo je i one slatke naplate.“

Doktor pokaza na štap:

„Pa, kako ste ga sačuvali kroz sve te godine? Izgleda kao nov.“

Starac je dugo gledao u Doktora, kao da se premišlja hoće li mu odgovoriti:

„Kad imaš majku vračaru, a rodi te kao Ciganina, prvo te nauči kako da stvari do kojih ti je stalo učiniš nevidljivim.“

Doktor pruži ruku prema štapu želeći da ga uzme i da ga pogleda malo detaljnije.

„Da li bih mogao...“

„Ne bi“, reče starac. „Svaki pravi štap ima svoju ruku.“

Starac malo očuta a onda dade znak Doktoru da mu priđe. Doktor pogleda Peru Otpada, a ovaj mu klimnu glavom. Kad priđe, starac mu uze levu ruku da je pogleda, prelazeći

koščatim prstima preko Doktorovog dlana. Kad završi, pusti ruku, ustade, uze štap i, polazeći, okrete se sinu:

„Nije ni žbir ni policajac.“ Malo očuta, pa dodade: „Kao da je neki doktor.“

Načini s mukom nekoliko koraka, stade i zagleda se u Peru Otpada:

„A ti, magarče, koji ne bi znao ni konja da osedlaš, jer su konji ciganski nebeski vetar, samo da znaš: kad bi svi Cigani i tvoji Romi koje sam zasejao oko kafana po svetu imali uredne papire, ti bi bio negde sto peti. I da se jednom svi sastanete, mogli biste samo da lajete jedni na druge, jer bi svaki govorio drugi jezik.“

Kucnu štapom o pod nekoliko puta i izađe iz magacina.

Videvši po Doktorovom licu koliki je utisak starac na njega ostavio, Pera Otpad, reče:

„Bio je godinama naš kralj. Nema toga što on nije video i prošao. Svirao je i pevao i ko zna šta je još radio po celoj Evropi. Priča se da je bio i dalje, ali je on o tome uvek ćutao. Moja mater mu je bila četvrta žena, ako je nekome bilo do brojanja.“

Na ovo, Pera Otpad prasnu u nezadrživ smeh. Kad se smiri, dodade nešto tiše, skoro kao za sebe:

„Jednom sam hteo da ga ubijem.“

„Oca?!“

„Oca. Vratio se odnekud, a dugo ga nije bilo, išao kažu da donese veće pare i da obnovi kućerak. I, samo što je ušao u kuću, počeo je tako da psuje majku da se cela kuća i sve oko nje sledilo. Zbog njegovog većitog štapa, kakvog niko nije imao i bez koga nigde nije išao, zvali su ga Ciganski grof. I niko nikada nije čuo Grofa da podigne glas na nekoga. Tog dana, a meni je bilo ni deset godina, nastao je pakao. Kada bi on stvarno pustio glas u

pesmi, sve bi čaše po šanku kafane zvečale i poigravale. Možeš misliti kad se on stvarno razviče u besu koji hoće sve pred sobom da satre. On izađe iz kuće, a ja u kuhinju po nož. Ubiti ga, i gotovo. Mater uleti za mnom. Ja gorim kô vatra s onim nožem u ruci, a ona bleđa kô izgubljena sen. Klekne pred mene. Veli:

’Nemoj sine, ljubi te majka. Očeva majka je bila velika vračara. Znala je da vidi iza sedam planina ko trepće a ko ne trepće, ko kojim putem ide, ko je kuda naumio, čije srce će ukapati u tuđe srce, čija će se ruka osušiti što je lažno milovala, a čije će se ruke pretvoriti u krila koja s neba donose čistu ljubav. Od nje je dobio to da sve vidi. Ja sam kriva. Kriva do neba. On nije čovek. On je anđeo.’ Uto se on vrati u kuhinju. Ja još uvek držim onaj nož u ruci. Pomiluje me po glavi, pa kaže materi, izlazeći:

’Nemoj da lažeš dete. Anđeo nema ženu. Samo budale imaju ženu.’

I evo, skoro mu je devedeseta. Od tih devedeset, mogao bi da skrpiš dve godine običnih dana. Sve drugo je kod njega bilo neko čudo i čista magija.“

Pera Otpad začuta, spusti glavu i, kao da će ga to spasti od nečega, brže-bolje zapali novu cigaretu, a onda dodade:

„A danas, sa takvim svojim životima, živi sa mnom na otpadu. Ali on samo ovuda prođe. Pitaj boga gde je on. Mora da si ga nečim žestoko pridobio. Ono o štapu još nikada nije ispričao. Mogao je umreti a da to ne čujem. Nigde nikada nije išao da svira i peva bez štapa i stare muštikle. Nju bi zadenuo za mikrofona, štap stavi pred sebe i onda, ko se tu zadesi može samo da poludi. A što kaže stari da si neki lekar?“

„Nisam. Studirao sam farmaciju.“

„A šta tačno uči ta farmacija?“

„To ti je nauka o lekovima.“

„Pa vidiš, jebem li ga, tu si negde.“

Od sutradan su Doktora svi kod Pere Otpada zvali: „Doktor“.

Šta je dovelo Doktora na vrata magacina Pere Otpada? Očaj ili želja za osvetom? Ili izopačenost bića? Ili još nešto pogubnije, jer je izraslo mimo svih očekivanja, iz mirnog i plemenitog čoveka?

Poticao je iz starogradske, beogradske porodice Subotića. Još u gimnaziji su ga opčinjavali tekstovi, slike i gravire starih alhemičara. Verovao je da bi ga studije farmacije koliko-toliko primakle tajni magičnog spravljanja lekova u onim posebnim posudama, čarobnjaštvu hemijskih sastava i ljudskom osećanju da je u stanju da napravi lek za bolesne, pa da čak, kroz učenja i posvećenja, stvori i neki spasonosni povratak za one sa crnih listi prećutno otpisanih. Toliko je bio posvećen učenju da su čak i profesori na katedri malo zazirali od njega. Onda ga je, na pravdi boga, snašla ona kletva „dabogda imao, pa nemao“. Bilo je to s početka studija. Roditelji su mu u roku od godinu dana umrli, najverovatnije od posledica logora, a dugo su te boljke tinjale u njima, rušeći postojano tela koja su nosila odložene zapise crne smrti. Majka je čudom preživela Jasenovac, a otac je proveo četiri neljudske godine u nemačkom oficirskom logoru u Nirnbergu, kao oficir Kraljevine Jugoslavije, četiri godine života na vodi i stočnoj repi. Doktor je ostao skoro sam.

Jedini, nešto dalji rod, istina ne krvni, bila je stara Ana, ujna njegove majke. Ana nije imala svoju decu pa je svu ljubav prenela na Doktorovu majku koja se na njenim vratima pojavila kao utvara, mada je do tog jutra postojala samo na tamnim i apsurdnim spiskovima pogubljenih. Vraćala se iz

crnog kazana gde su se sve igre, do kostura obesmišljene mladosti, svodile na verovanje da negde stvarno postoji noć u kojoj ljudi mirno spavaju, noć u kojoj postoji čist pokrivač pod kojim se može usnuti, pod kojim može da isklija neobičan san raširen preko toplih i nasmejanih usana razigranog sveta: putovanje na glavi velikog leptira, u kome se sme oslušnuti sopstveno disanje bez samrtnog straha. Igra nade da još negde postoji korak koji ne strepi da će ugaziti u nečiju smrt posejanu u nedogled, da se može hodati na prstima, ne od straha, već od želje da telo poleti za razigranom melodijom. San da će ikada išta još postojati.

Potopljenu u duboku tugu gubitka skoro cele porodice, Anu je podizalo to što je ova neobična devojka oko sebe širila slavlje svakog proživljenog dana, radovanje što je sunce izašlo i hrabrost da se svitanje isprati vedra lica, sve se nadajući da će i suton biti uočen i proživljen. U njen opusteli dom devojka je unela radost disanja, gledanja, sedenja u toplom kutku, pijenja čiste vode i ushićenja oko čekanja naredne sedmice koja bi mogla imati neki smisao.

U ko zna koji put porušenom Beogradu, u svom velikom, petosobnom stanu, u kući koja je nekim čudom ostala netaknuta, Ana je ovom provrelom izvoru radosti, koji je jednog jutra počeo da se izliva u njen život i da mu vraća smisao, prenosila, s ljubavlju i strpljenjem, sve svoje znanje, svoja učenja, tradiciju, svoja maštanja i nadanja. Držala joj je časove španskog, francuskog, privodila je toplini svoga klavira i navodila je da se gubi u njenoj pozamašnoj biblioteci. Iako još nije bilo nikoga ko bi mogao da im dođe u goste, vadila bi starinski servis i učila je kako se svečano servira sto za četvoro, kako za

osmoro, kako za slavlje dvanaestoro ljudi, šta je escajg za ribu, šta za male i velike prelive, kada se iznosi pečenje, na koji se sve način može servirati hleb, kako od običnih salveta načiniti jato ptica koje se smirilo oko raskošnih tanjira. U smiraj dana, kada bi se u kuću uvlačila seta, vađeni su stari porodični albumi slika i počinjalo tiho pripovedanje, o precima, porodici, vezama, putovanjima, životu koji se zauvek zaustavio pred zubima besmislenog rata i pogroma.

Pre udaje za njenog Đorđa, Ana je bila Hana. Još je samo njeno lice, koje bi se na pominjanje Đorđa prekrivalo nekom nebeskom sumaglicom sećanja, svedočilo o njihovoj nečuvenoj ljubavi. On je nju zvao Ana, a ona se nije ljutila. Pričala je da to „Ana“ niko nije umeo da izgovori kao on. Decenijama je nad kućom, u kući, u svakoj pori dva bića, u ta tri izgovorena slova bilo skoro magično ugrađena ljubav i strast. Možda su, govorila je, još samo starozavetni ljudi i oni pre njih, umeli tako da izgovore ime voljene žene. Kada bi on rekao „Ana“, sa neponovljivom cezurom između „n“ i „a“, ona bi najčešće na to uzvraćala: „moj sveti Đurđe“. Posle njegove smrti, opet je bila Hana, jer „Ana“ više niko nije umeo tako da izgovori.

Stara Hana živela je u svom velikom stanu na Studentskom trgu. Doktora je prihvatila kao da mu je rođena baka, zbog neizmerne ljubavi prema njegovoj majci. Kao student, često je dolazio kod stare Hane, a ona mu se uvek, baš uvek otvoreno radovala. Ali, da bi se u dobrodošlicu otvorila vrata njenog stana, postojala su dva uslova: nisi mogao doći nenajavljen i, ako je rečeno u sedam, nisi se mogao pojaviti pola sata kasnije, ili ranije. „Nema ničeg goreg“, govorila je Hana, „od neobučene i nedoterrane žene, a naročito kad si u ozbiljnim godinama.“

Divila se njegovoj posvećenosti farmaciji i redovno bi ga pitala kako napreduje njegova alhemija. Ne mareći u svojoj strogosti da li mu je to neprijatno ili nije, pre nego što bi seli u veliki, udobni salon, stavljala je naočare da mu dobro osmotri kragnu, manžetne, ruke, dugmad. Onda bi ga poljubila i uvek tiho, kroz zavesu tuge, šapnula: „Pile moje, nema majke da te pogleda i opremi, a ništa lepše od urednog muškarca.“ Onda bi donosila sebi čaj, a njemu kafu i prinosila mu starinsku pepeljaru koju su, ležeći, između sebe držala dva moćna jelena.

Jednom mu je, pred kraj studija, preko zagonetnog smeška, kao usput, rekla kako više nikoga nema, da je još imala neke rođake u Pragu, ali su se potpuno otuđili. „Šalim se kad kažem da nemam nikoga“, dodala je, „imam tebe. Kad umrem, prodaj ovaj stan i od toga možeš da počneš svoj pravi posao.“ Sve mu je to rekla u predahu priče o svojim precima, španskim Sefardima, o lepoti ladino jezika kojeg je govorila kao da poje, cvrkuće, kao da negde iza uma, ljeska i žubori čudna, neuhvatljiva voda.

Pomogla mu je da posle završenog fakulteta provede godinu dana u Nemačkoj kod poznatog profesora farmacije Stefana Horenborna. „Ne moraš da nastaviš karijeru profesora“, govorila je, „ali moraš godinu dana da sediš i slušaš velike alhemičare. Posle toga – široko ti polje.“

Stara Hana je umrla u 91. U devedesetoj je još imala snage i kreposti da, kao nasmešena sen, kao posebna miljenica putničke agencije, ode do Pariza i prožubori tajnim, nikada nikome pomenutim mestima svoje mladosti.

Od Haninog stana kupio je lokal na uglu Dušanove i Dobračine ulice i uz strpljivo vaganje i izbor „najbolje od

najboljeg“, opremio i otvorio „Biljnu apoteku Subotić“. Konačno, alhemičar u sopstvenom zamku. Brzo se proćuo. Birajući strogo i oprezno, u apoteku je doveo vredne i posvećene ljude. Često se događalo da im neko uđe ne da kupi nešto, već samo da im poželi dobar dan, ili sretan rad.

A onda je otvoren lov na Beograd. U srećnom putu u kapitalizam i slavlju sveopšte privatizacije, oni koji su Anu Karenjinu zvali sponzorušom, prvo su pokupovali sve bioskope u gradu i od njih napravili magacine, kockarnice, skladišta ili ništa, carstvo pacova. Onda su kupili sve knjižare i otvorili drogerije i prodavnice patika. Oni sa najtežom lovaćkom opremom teških deviznih snajpera, prijavili su se za lov u „krugu dvojke“. Gazeći svaki trag starog života, tako su stigli i do prestižnog mesta gde je, s velikim uspehom, radila „Biljna apoteka Subotić“. Lekovite trave, na takvom mestu, za potencijalne kafedžije bile su čisto rujanje i van svake pameti. Sve se događalo u nekoliko uigranih koraka. Ponudili su mu dobru cenu da otkupe lokal. Ne apoteku. Lokal. Odbio je sav u ćudu. Kako da proda sopstveni život? Alhemija se ne prodaje. Ponudili su malo više i tada već postali otvoreno agresivni. Tražeći zaštitu od grada, naišao je na zid. Onda su došli i ponudili mu tri puta manje. Onda su mu povećali porez tri puta, i odmah potom još za jedan veliki procenat. Onda je nastao neki tajanstveni kvar i apoteka je dugo bila bez vode. Onda su stigli neki navodni zaostali mamutski račun i za struju. Onda je došla sudska prijava nekih komšija da je smrad iz apoteke nepodnošljiv i da traže da ga isele jer truje okolinu i dećije zdravlje. Sa svakim novim korakom, ponuda za prodaju se obnavljala uz namernu igru ponude velikih ili ponižavajuće malih para. Uspeo je sve

da odbije, popravi, obnovi, ali više nije uspevaio da spava, da razgovara, da kaže jedno obično „dobar dan“.

Kriveći samoga sebe, iz večeri u večje je sedeo i strpljivo pregledao sva dokumenta. Sve je bilo uredno, zakonito i na njegovoj strani, sem Sile koja mu se penjala na leđa.

Svake noći se pitao da li je kriv što je prihvatio nasleđe stare Hane. Sve što je rekla da sačuva iz njenog stana, sačuvaio je, uz pažnju i ljubav. Da li je zalutao u ovo ogoljeno vreme sa svojom zanesenošću alhemijom, nekom možda detinjom ljubavi da otvori biljnu apoteku namenjenu ljudima sa kojima je delio svoj deo grada?

Vraćao se kroz istoriju porodice, pokušavajući da otkrije čije je prokletstvo nasledio. Pitao se nosi li neku krivicu zbog toga što je majka, od onoliko stotina hiljada pobijenih u Jasenovcu, preživela. Pitao se, iako je znao svaki neljudski očevidan u zarobljeništvu, kojom se to smicalicom otac vratio iz oficirskog logora u Nirnbergu u kojem su pomrli onoliki divni mladi oficiri Kraljevine. Pokušavaio je, iz noći u noć da se priseti, nije li osorno ikada prošao pored nekog ubogog prosjaka odrubljivanog životom i prisiljenog da, na pravdi boga, prosi.

Gubeći strpljenje za bilo kakvo dalje poigravanje sa određenima za odstrel, lovci Sile su udesili da se u novinama pojavi tekst u kojem se pominje njegova apoteka kao posebno sumnjivo mesto u koje rado zalaze mladi. „Šta se to tamo priprema i prodaje ispod ruke?“, pitala se štampa. Zar je moguće da potomci stare beogradske porodice, bezočno spravljaju, tajno, kojekakve praškove za mlade, opake opijate i to sve tu, iza naizgled mirnih zavesa biljne apoteke, tu, u blizini poznate

Bekstvo kraljevog vrača

beogradske gimnazije, nedaleko od hrama Aleksandra Nevskog. I, to je bio kraj.

Svake noći, iz nedelje u nedelju, u zaključanom stanu, istrgnutih kablova televizora, kompjutera i telefona, nešto je navlačilo na njega gusto tkanu vreću, iznutra bodljikavu, preko celog tela, sve do ispod stopala utrnulih od zategnutog konopca kojim je vreća bila vezana. I još više, kako je padala noć, kao da se otvarala paluba nepoznatog broda, a on, stajao svezan, na smrt osuđen mornar koga su ubacivali u vreću zajedno sa izludalom mačkom i svezane ih bacali u ravnodušno more.

Posle nekoliko nedelja, kad se voda patnje isušila, nad otrovno spečenim dnom, nije više bio siguran da li je iz vreće izašla zla mačka, ili izmučeni mornar. Ili su, bačeni na pravdi boga u vodu vremena kome ne pripadaju, izrodili čoveka koji samo likom liči na onog zanesenog alhemičara pre prvog vezivanja u vreću. Ne znajući ko je čovek koji se izvukao iz noćnih mučenja, više od mesec dana nije se usudio da izađe iz kuće. Bilo mu je nezamislivo da se obuče, a pitao se može li se čudovište u njemu, koje je preživelo, obući i šta bi to trebalo da nosi na sebi, ali je znao da nije mogao da izađe i ponovi staru rutinu sretanja s ljudima, da im nazove „dobro jutro“, odvrati smeškom bakalinu, mahne veselim devojkama u mirisnoj pekari, da kojim slučajem odgovori na bilo koje obično postavljeno pitanje.

Ako ga je njegov rođeni grad gurnuo sa palube kao ništariju, kao zalutalog u novoj plovidbi, ne braneći ga pred Silom, nepoznati utopljenik u njemu, koji je sa tako malo razloga verovao da je preživeo, udariće na grad.

Izlazio je noću, u gluvo doba, i u veliku mapu grada koji je poznavao kao sopstveni džep, unosio sve što se moglo

skinuti, odvaliti, unakaziti, narugati se svakoj želji da se nešto trajno obeleži, označi i posebno istakne. Beležio je svaku mesinganu ploču, tablu, napuklu ogradu, cevi složene i pripremljene za neku opravku, dovezene velike koture bakarnih kablova, ukrase nad nekim ulazom, postamentom spomenika, sve što je od bakra a može se spretnim rukama skinuti, ili odvaliti. Posle nebrojenih noći, velika mapa grada ličila je na opaki plan nečastivog. Tako se nekadašnji gospodin Subotić, među prigradskom sirotinjom i njenim gazdama, majstorima preživljavanja, pojavio kod Pere Otpada. Znan samo kao Doktor, kao čovek koji je skoro zaboravio da govori, čiji su odgovori bili raspoređeni na gustoj mreži iscrtane mape grada i koji je odgovarao šturo, samo na neposredno postavljena pitanja. Doktor, za koga je uvek bila rezervisana velika pletena fotelja pod prozorom gazdine kancelarije u dnu velikog magacina. To rezervisano mesto bilo je ukidano samo onoga časa, istina veoma retko, kada bi se na vratima magacina pojavio otac Pere Otpada.